

Loopgraven uit de Eerste Wereldoorlog in Bergherbos

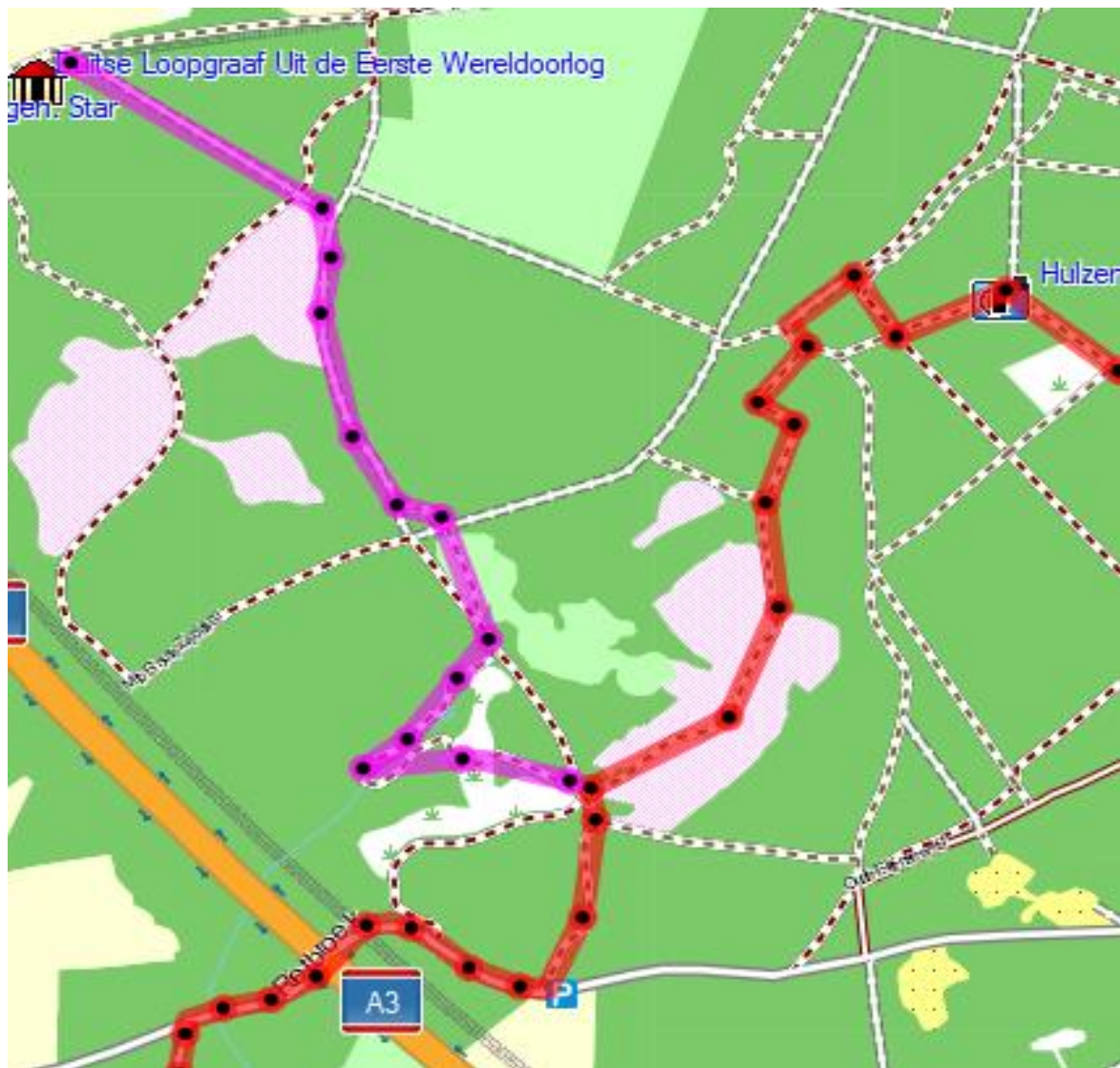
kaart 65, blz 181

Natuurmonumenten heeft loopgraven uit de Eerste Wereldoorlog 100 jaar na dato zichtbaar gemaakt. De van oorsprong Duitse verdedigingslinie ligt in het Bergherbos vlak langs Bundesbahn A3 / Rijksweg A12. De loopgraven met daarbij 84 bunkers zijn in 1917 aangelegd op wat toen nog Duits grondgebied was. Door grondruil is de verdedigingslinie in Nederland komen te liggen. Het stelsel van loopgraven uit die tijd is goed zichtbaar in het landschap. De unieke loopgraven liggen op 1,4 km afstand van het Noaberpad en zijn de moeite van het bezichtigen waard.

Loopgraven waren in de Eerste Wereldoorlog gewoonlijk ongeveer 2 meter diep en relatief breed. Ze liepen zigzaggend, waardoor inslaande granaten een minder schadelijk effect hadden. Het zigzagpatroon is nog goed te herkennen in het landschap. Om de geschiedenis wat beter zichtbaar te maken zijn enkele loopgraven in de oorspronkelijke staat hersteld.

Je kunt zelf door enkele loopgraven lopen. Reden genoeg om wandelaars van het Noaberpad een uitstapje aan te bieden naar dit unieke culturele erfgoed. De route is wit-rood gemarkeerd.

- Routelijn van het Noaberpad
- Route naar Loopgravenstelling uit de Eerste Wereldoorlog

1 Richting Noord – Zuid

Op vijfsprong bij paal met opschrift Hollandse Heide 2^e pad aan rechterhand (Noaberpad gaat hier naar links). Zie verder bij **3**.

2 Richting Zuid – Noord

Op vijfsprong bij paal met opschrift Hollandse Heide 2^e pad aan linkerhand (Noaberpad gaat naar rechts). Zie verder bij **3**.

3 Voor beide richtingen:

Pad blijven volgen tot oversteekplaats van de Stokkummer Spreng. Oversteken en aan de overzijde rechtsaf langs de spreng omhoog wandelen. Einde pad linksaf. **PAS OP** voor mountainbikers van links. Na 25m rechtsaf. Bij kruising rechtdoor. Einde pad rechtsaf. Verderop staat de metalen zuil Eikenhakhout, ter herinnering aan de looizuurwinning in de 19^e eeuw. Eerste pad links. Bij kruising rechtdoor. Pad helemaal uitlopen. Aan het eind van het pad liggen de loopgraven aan de linkerkant.

Route terug naar Noaberpad

Pad teruglopen de heuvel op. Bovenaan de heuvel ligt rechts een bunker uit de Eerste Wereldoorlog. Pad vervolgen. Bij kruising rechtdoor. Einde pad rechts. Bij driesprong linksaf. Bij kruising rechtdoor. Einde pad linksaf. **PAS OP** voor mountainbikers van achteren. Na 25m rechtsaf. Pad loopt naar beneden langs de Stokkummer Spreng tot oversteekplaats. Aan de overzijde linksaf omhoog wandelen. Aan het einde van het pad bij vijfsprong (Hollandse Heide) het Noaberpad vervolgen.